Vol. 2 No. 6

UNDERSTANDING THE WORD הללוי–ה

ואנחנו נברך י–ה מעתה ועד: פסוק added the הז"ל מדר בעמרם נמרם נמרם נאון לשלשולי הללוי–ה בתר to the end of אשרי for the following reason: אשרי הללוי–ה בתר שלשולי הללוי–ה. We also know that in order to be among those who finish אשרי each day, we need to recite אשר and the last five chapters of תהילים all of which begin with the word? הללוי–ה and end with the word הללוי–ה והללוי–ה and end with the word הללוי–ה ובסי–ה וידידי–ה ה אתר הק. רב פסחים–קיז'–א'–אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן: הללוי–ה בלבד. איבעיא להו: מרחב י–ה אמר: כסי–ה ומרחבי–ה ה אחת הן. רב אמר: מרחבי–ה לרב מאי? היקו. איבעיא להו: הללוי–ה לרב מאי? - תא שמע, דאמר רב: ידידי–ה לרב חדינא תילי דבי חביבא דכתיב בהו הללו בחד גיסא וי–ה בחד גיסא. ופלינא דאמר רבי הושע בן לוי: מאי הללוי–ה הללוהו בהלולים הרבה. ופלינא דידיה אדידיה, דאמר רבי יהושע בן לוי: בעשרה מאמרות של שבח נאמר ספר תהלים: בניצוח, בנגון, במשכיל, במזמור, בשיר, בתהלה, בתהלה, בתודאה, בהללוי–ה. גדול מכולן הללוי–ה, שכולל שם ושבח בבת אחת.

Joseph Heinemann in his book: Prayer in the Talmud and Eliezer Levy in his book, התפלה, view the word: הללוי–ה as representing a congregational response. It is how the congregation expresses its agreement with the statements contained in the chapter just read to them. There are several examples of responsive phrases found in תנ"ך. The most well known is the word: אמן Eliezer Levy describes the practice as ה"מענה" בתפלה. Both scholars view the forms of responses in תפילות. מידור אם הוות הפילות. Here are several examples:

במדבר ה'-כב' וּבָאוּ הַפַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִּדְ לַצְבּוֹת בֶּטֶן וְלַנְּפָּל יָרֵדְ וְאָמְרָה הָאִשְּׁה אָמֵן | אָמֵן: דברים כז'- כו' אָרוּר אֲשֶׁר לֹא-יָקִים אֶת-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה-הַוֹּאת לַעֲשׁוֹת אוֹתָם וְאָמֵר כָּל-הָעָם אָמֵן: ירמיהו יא'-ה' לְמַעַן הָקִים אֶת-הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתִי לַאֲבוֹתֵיכֶם לְתָת לְהֶם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּיְבַשׁ בִּיּוֹם הַזֶּה וָאַעַן וְאֹמֵר אָמֵן ה'. דברי הימים א' פּרק מז'-לו' בְּרוּךְ ה' אֱלֹקי יִשְׂרָאֵל מִן-הָעוֹלָם וְעַד הָעֹלֶם וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעָם אָמֵן וְהַלֵּל לַה'.

The use of congregational responses in תנ"ך is noted by the אומרא:

סומה ל'–ב'–ת"ר, בו ביום דרש רבי עקיבא: בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, וכיצד אמרו שירה? כגדול המקרא את הלל והן עונין אחריו ראשי פרקים. משה אמר (שמות מו) אשירה לה' והן אומרים אשירה לה'; משה אמר כי גאה גאה והן אומרים אשירה לה'. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: כקמן המקרא את הלל והן עונין אחריו כל מה שהוא אומר. משה אמר אשירה לה' והן אומרים אשירה לה'. משה אמר כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה'. רבי נחמיה אומר: כסופר הפורס על שמע בבית הכנסת, שהוא פותח תחילה והן עונין אחריו. במאי קמיפלגי? רבי עקיבא סבר: לאמר " אמילתא קמייתא; ורבי אליעזר בנו של ר"י הגלילי סבר: לאמר " אכל מילתא ומילתא; ור' נחמיה סבר: ויאמרו " דאמור כולהו בהדי הדדי, לאמר " דפתח משה ברישא.

As the גמרא noted above, the same procedure was used in reciting יהלל המצר המצר הוא מוכה דף לח-א'-ב'-אמר רבא: הלכתא גיברתא איכא למשמע ממנהגא דהלילא. הוא אומר הללוי-ה והן אומרים הללוי-ה - מכאן שמצוה לענות הללוי-ה. הוא אומר (תהלים קיג') הללו עבדי ה' והן אומרין הללוי-ה - מכאן שאם היה גדול מקרא אותו עונה אחריו הללוי-ה. הוא אומר הודו לה' והן אומרים הודו לה' - מכאן שמצוה לענות ראשי פרקים. אתמר נמי, אמר רב חנן בר רבא: מצוה לענות ראשי פרקים.

Why did דוד המלך choose G-d's name of המלך for this purpose?

פירושי סידור התפילה לרוקח [קמ] סדר הלל – הללוי–ה עמוד תרח'– מה ראה דוד ששבח הקב"ה בשם שתי אותיות יותר משאר שמות? לפי שאמר הקב"ה לשאול על ידי שמואל הנביא להלחם בעמלק, וימחה את זכרו אפילו בהמתם, כדי למלאות שמו וזכרו וכסאו ולהשלימו, שכן נשבע כבר הבורא כי יד על כם י–ה מלחמה בעמלק מדור לדור. ומכל מקום אין כסא של הקב"ה שלם עד וכו'. והלך שאול וחמל על מימב הצאן ועל אגג, ולא עשה שם של י–ה וכסא שלם. וא"ל כרת השם מלכותך, ובא שמואל וימשח את דוד. ולכך התחיל דוד לשבח כל שבחיו וזמירותיו בי–ה, נתגלגל הדבר ולוקח מאחרי הצאן למלוך והודה על כל המובה, והיינו דאמר דוד לא המתים יהללוי–ה.

Vol. 2 No. 6

TRANSLATION OF SOURCES

"א"ר" המחים - R. Hisda said in R. Johanan's name: Hallelujah, Kesjah and Jedidjah are single words. Rab said: Kesjah and Merhabjah are single words. Rabbah said Merhabjah alone is a single word. The scholars asked: What about Merhab Jah in R. Hisda's view? The question stands. The scholars asked: What about Jedidjah in Rab's view? Come and hear: Jedidjah is divisible into two, therefore Jedid is a non-sacred word while Jah [the Lord] is a sacred word. The scholars asked: What about Hallelujah in Rab's view? Come and hear, for Rab said: I saw a copy of the Psalms in my friend's college, wherein Hallalu was written on one line and Jah on the following. Now he disagrees with R. Joshua b. Levi, for R. Joshua b. Levi said: What is the meaning of Hallelujah? Praise him with many praises. Further, he [R. Joshua b. Levi] is self-contradictory. For R. Joshua b. Levi said: The Book of Psalms was uttered with ten synonyms of praise, viz.: nizzuah [victory], niggun [melody], maskil, mizmor [psalm], shir [song], ashre [happy], tehillah [praise], tefillah [prayer], hodayah [thanksgiving] [and] hallelujah. The greatest of all is hallelujah, because it embraces the [Divine] Name and praise simultaneously.

סומה ל'-ב' Our Rabbis taught: On that day R. Akiba expounded: At the time the Israelites ascended from the Red Sea, they desired to utter a Song; how did they render the song? Like an adult who reads the Hallel for another and he responds after the ladult reads with the words of the first sentence. According to this explanation Moses said: I will sing unto the Lord and they responded, I will sing unto the Lord; Moses said: For He hath triumphed gloriously and they responded, I will sing unto the Lord. R. Eliezer son of R. Jose the Galilean declares: Like a minor who reads the Hallel for someone else, and he repeats after the minor all that the minor says. According to this explanation Moses said: I will sing unto the Lord and they responded, I will sing unto the Lord; Moses said: For He has triumphed gloriously and they responded, For He has triumphed gloriously R. Nehemiah declares: Like a school teacher who recites the Shema in the Synagogue, viz., he begins and they read together with him. On what do they differ? R. Akiba holds that the word "saying" (first line of the Shira) refers to the opening verse; R. Eliezer son of R. Jose the Galilean holds that the word "saying" refers to every verse; and R. Nehemiah holds that "and spoke" indicates that they sang all together and the word "saying" shows that Moses began first.

להבין את התפלה

one, the latter responds Hallelujah. Third rule: from the fact that after he says, Give thanks unto the Lord, and they respond, Give thanks unto the Lord, it may be inferred that it is a religious duty to make a response of the beginning of the sections. So it was also stated: R. Hanan b. Raba ruled: it is a religious duty to make a response of the beginning of the sections.

שירושי סידור התפילה לרוקח [קט] סדר הלל – הללוי–ה עמוד תרח'-Why did King David decide to praise G-d using the name of G-d that consists of two letters and not use one of G-d's other names? Because G-d had directed King Saul through the prophet Samuel to do battle with Amalek. Part of G-d's order was to destroy all traces of the Amelaki people including their livestock in order to fulfill the vow that G-d made that destroying all traces of Amalek would fill in G-d's name and G-d's place. The name that G-d used in making the vow was the name that consists of two letters. Then King Saul had pity on the livestock and on King Agag of Amalek. By having pity, King Saul left G-d's name and place incomplete. The prophet Samuel then told King Saul that because he did not follow G-d's command, G-d had terminated King Saul's monarchy. The prophet Samuel then annointed King David to replace King Saul. As a result of those circumstances, King David felt it necessary to praise G-d using the name of G-d that consisted of two letters. King David recognized that it was the failure of King Saul to fulfill G-d's vow and to completely destroy Amalek that led to his appointment. Thus, he wanted to acknowledge his good fortune. It was based on those circumstances that King David composed the verse: It is not the deceased who will praise G-d.

ADDENDUM TO LAST WEEK'S NEWSLETTER

More on the Missing | in Ashrei

A friend, Harry Peters, brought attention to the fact that among the items found with the Dead Sea Scrolls in Qumran was a scroll containing 'תהילים פרק קמה', the chapter that is known as אשרי. The version of אשרי contained in that scroll differs from our version in two significant ways:

- 1. There is a verse for the letter [13];
- 2. There is a refrain after every verse that appears to have served as a congregational response.

Why would anyone create a verse for the letter נון? The possibility exists that the scroll was written by a group of Jews who either did not believe in תורה שבעל פה or who had lost contact with מסכת ברכות. Without having the explanation given in מסכת ברכות in their possession was deficient. The verse for the letter נון may have been added to fill what they believed was a missing verse.

The refrain that is found in the scroll after each verse is as follows: ברוך ה' וברוך שמו. That there was a refrain for אשרי in some stage of history would not be surprising. In this week's newsletter, we learned that refrains were common in the early stages of organized Jewish prayer. In fact, it was argued in the newsletter that

להבין את התפלה

chose the paragraphs in הדללים that begin and end with הללים so that the word הללים so that the word of could act as a refrain for those who could not recite from memory the words of the paragraphs. Those individuals could then fulfill their obligation by answering הללים ועד. In addition, the words: ברוך הי וברוך שמו לעולם ועד that were used in the refrain are remarkably similar to a response that is still used in synagogues today: ברוך הוא וברוך הוא וברוך. It appears that the refrain in the scroll was an early version of the response that we still recite today.

יישר בחך to Harry Peters for bringing this historical document to our attention.